

Sikring av driftsbygninger i landbruket

– en informasjon om nybygging og vedlikehold av driftsbygg

Hvem - hva – hvor?

Forord

Dette heftet er tenkt å være en rettleder og veileder for deg som bonde og byggherre. Den tar for seg litt om generelle holdninger og ansvar, litt om sammenhengene og litt om hvor du kan finne spesialkompetanse på ulike utfordringer mht bygg i landbruket.

Det er også et mål å sette fokus på brannrisiko og branntrygging, men samtidig peke på sammenhengene i HMS-arbeidet – under og etter byggeperioden.

Hvert år rammes bønder av brann og ulykker hvor både dyr og menneskeliv går tapt. Myndighetene samarbeider med næringen gjennom Landbrukets brannvern komité, og målet er å få ned tallet på branner, avgrense omfanget av hver brann og hindre at liv går tapt.

Landbrukets brannvern komité som står bak denne veilederen består av en rekke institusjoner som alle har som formål å høyne sikkerheten, redusere branner og andre skader i landbruket.

Innledning:

Ved nybygging og restaurering er det mange hensyn å ta: dyrevelferd, arbeidsmiljø, tun, transport og opplasting (inntun/uttun), brannrisiko/-sikring, fallrisiko/-sikring, lys, støy, gassfarer, støv, klima/ventilasjon, ergonomi (opplegg og metoder), HMS i anleggsperioden?

Er byggeplassen sikker?

Det er skrevet og produsert mye informasjon vedr. brann i landbruket og i ulike husdyrrom. Denne veilederen er ment for å ivareta en helhetlig tanke. Skal du gå nærmere inn på de spesifikke krav til ulike husdyrslag og produksjoner henviser vi til lover, forskrifter og til ”småskrift” som er tilgjengelig til enhver tid.

Bak i denne veilederen finner du liste over aktuelle adresser.

Ditt ansvar som bonde

I landbruksnæringen omkommer og forulykker mange mennesker og dyr som følge av dårlig sikring av ulike risikomomenter i driftsbygningen.

For eksempel kan brann gi store økonomiske tap og påføre de involverte store lidelser.

Kortere eller lengre sykefravær etter et arbeidsuhell kan skape problemer med produksjonen og i verste fall stanse drifta.

Mye av dette kunne vært unngått med bedre rutiner og gode holdninger.

Det er du som bonde og byggherre som har ansvaret for å ivareta sikkerheten og arbeidsmiljøet. Tar du med HMS tidlig i planleggingsfasen i en byggesak vil du lettere lykkes med å nå et godt arbeidsmiljø. Gode og sikre løsninger er avhengig av nøye planlegging og kunnskap om årsaker.

Forebyggende tiltak hjelper!

Dersom en brann oppstår er det viktig med rask varsling, men målet må være at alarmen ikke har grunn til å gå. Skulle det mot formodning oppstå en brann må du være i stand til å slukke og begrense omfanget.

- Hva har du gjort for å forhindre brann?
- Hva gjør du dersom det begynner å brenne?

Det samme gjelder andre risikomomenter. Hvordan forebygger du fallulykker? Hvordan forebygger du belastningsskader? Hvordan forebygger du klem- og kuttskader? Det er viktig å se risikobildet i en sammenheng for å spare liv og verdier.

Ved nybygg bør du bringe disse spørsmålene inn så tidlig som mulig i planleggingsfasen. Ved ombygging og restaurering kan du føle at disse spørsmålene ofte kommer i konflikt med praktiske og bygningstekniske muligheter. Ha alltid med deg tanke om helse, miljø og sikkerhet, før, under og etter byggeprosessen. Du kan få liten glede av et flott nybygg dersom du ødelegger deg under byggeperioden. Å ta vare på sikkerheten er en god investering. Argumenter som ”det er ikke økonomi til HMS-arbeidet” er i beste fall svært kortsiktig.

Du skal ikke være mye syk eller ha store skader før det går utover produksjonen. Utsagn som ”at dette skjer ikke meg – bare naboen”, sier kun noe om holdningen. Det brenner nesten hver dag på en norsk bondegård! Er du garantert at det ikke er hos deg det brenner neste gang?

Det er ALDRI noen god løsning å gå på akkord med sikkerheten!

Sammenhenger – totale miljø

Sikkerhet og arbeidsmiljø er ofte knyttet tett sammen. Brann starter ofte som et resultat av en handling, enten umiddelbart eller etter en stund. Som et eksempel kan nevnes at mangel av deksel på kraftoverføringsakselen har ført til brann. Det betyr at å påse at dette dekselet er i orden også er et brannforebyggende tiltak og ikke bare et tiltak mot personskade.

Trekk og kulde oppleves ofte som ubehagelig og kan gi forkjølelse og muskelplager. Det betyr også at rommet ikke er ”tett” og at brann kan spre seg. I industrien er det store krav til seksjonering for å forhindre brannsmitte. Dette er fornuftige krav som landbruket bør ta inn over seg. Noen minimumskrav er det i landbruket også.

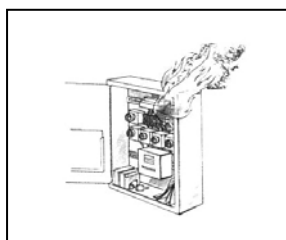
Mørke, rotete og uoversiktlige rom kan være årsak til snuble- og fallulykker. I rom hvor det foregår arbeid, reparasjoner, ombygging eller eksempelvis sortering - pakking, vil mangel på lys og orden også utgjøre en risiko for belastningsskader og støvplager. Slike forhold utgjør også en stor brannrisiko. Orden og renhold er kanskje det viktigste – og enkleste – forebyggende tiltak du gjør for å redusere risikobildet på din gård.

Skulle det oppstå brann eller ulykke må målet være å redusere omfanget og skadene. Har du gode løsninger og rutiner dersom du må opptre som førstehjelper eller brannvesen? Ved å ha oversikt, gode rutiner og rette holdninger – og noen hjelpemidler, vil du redusere faren for at brann og andre ulykker oppstår, samt redusere omfanget.

Litt om brannårsaker:

Elektriske installasjoner som forårsaker varme og branntilløp

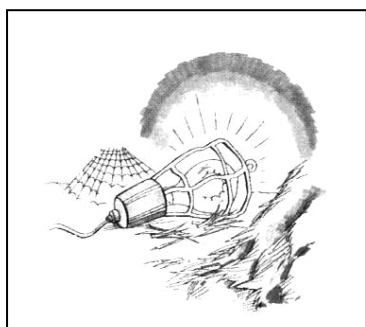
- Sikringskap; åpne og dårlig vedlikeholdte.
- Varmelamper; feilplasserte og skadde.
- Vifte- og ventilasjonsmotorer; møkkete og overbelastede.
- Elektriske fluefangere; feilplasserte og ikke rengjorte.
- Korn tørkemotorer; støvete og overbelastede.

Feil ved det elektriske anlegget er skyld i 70-80 % av kjente brannårsaker i landbruket.

”Permanente provisorier” og feil bruk av utstyr

- Skjøteledninger; overbelastede, sammenkveilet eller skadde.
- Løse varmelamper/varmeovner; feilplasserte, støvete eller overbelastede.

Høy fuktighet og mye støv stiller store krav til utstyret. Det betyr riktig CE-merking/krav både til montering, plassering og bruk av utstyr og installasjoner.

Fôrlageret

- Fuktig høy og halm; kjemiske reaksjoner fører til selvantennelse.
- Fuktig sagflis og kraftfôr; går varmt og selvantenner.
- Blanding av olje, organisk materiale, etc; selvantenner.

Dårlig fôr og feil oppbevaring av fôr kan føre til selvantennelser.

Verksteder og garasjer

- Feilparkering; varme, gnist og overslag antenner gulv, tak eller vegger.
- Varme arbeider (sveising/smergling); gnister antenner brennbart materiale.
- Feillagring av brannfarlig materiale/væsker; varme eller kjemiske reaksjoner.

Varme arbeider, sveising og kjøretøy parkert på låven utgjør en stor risiko for brann.

Svært få av brannene starter i husdyrrommet. De aller fleste brannene starter helt andre steder, men kan spre seg til fjøs og stall. Det betyr at for å verne om dyra, skal fjøset være en egen branncelle, med tette brannhindrende vegger og tak. Seksjonering er brannhindrende bygningskonstruksjon som hindrer brannen i å spre seg. Ved flere dyrearter eller flere husdyrrom i samme bygning bør det være brannseksjonering mellom hver av avdeling.

En brann i en tradisjonell driftsbygning utvikler seg svært raskt. De første 5-10 minuttene vil varme og røykutvikling likevel være avgrenset og du har mulighet til å slukke med egne midler. Etter hvert som temperaturen stiger og bygningen blir fylt med røyk øker faren for overtenning. Da går brannen fra å være avgrenset til et mindre område, til at store deler av bygningen brenner.

Klarer du ikke selv å slukke raskt, må du straks varsle brannvesenet. Det vil alltid gå en stund før brannvesenet kommer og erfaring viser at svært ofte er bygningen overtent før brannvesenet er på plass og kan starte slukking. Som regel vil brannvesenet konsentrere seg om å berge nabobygg. På grunn av varme- og røykutvikling vil det allerede etter 10-15 minutter fra brannen startet i praksis være umulig å berge den brennende bygningen. Hvor lang tid bruker brannvesenet for å komme fram til gården din?

Dette betyr at du selv må være ditt eget brannvesen. Er du forberedt og har du beredskap for dette?

Forebyggende HMS

Kunnskap om brannsikkerhet hos alle som bor og arbeider på gården er viktig. Du som ansvarlig må sørge for at alle får opplæring og trening i alle elementene innen forebyggende og utøvende HMS-arbeide på gården.

IK-forskriften
krever HMS-plan

Merk deg at forsikringsselskapene ofte har strengere krav til sikkerhet og beredskap enn hva som er lovenes minimumskrav. Du som ansvarlig bør se viktigheten i å bevare din helse og dine verdier, da hjelper det lite å følge kun minimumskravene. HMS-planer må være like naturlig i hverdagen som fôrings- og gjødselplaner. En HMS-plan er oversikt over dine utfordringer rundt helse, sikkerhet og arbeidsmiljøet på gården.

Ifølge lover og forskrifter skal du skaffe deg oversikt over risikobildet på gården. Det betyr at du skal gå vernerunder. Ta regelmessig en runde på gården og se etter forhold som kan skape risikosituasjoner. Du som går i samme miljø hver eneste dag mister noe av evnen til å se farene. Da er det nyttig å ha med seg noen som ser dette med andre øyne. Ta gjerne med deg familien på en runde og diskuter mulige løsninger. Kan du inngå et nabosamarbeid og dere kan gå vernerunder hos hverandre vil det være et godt tiltak for å få oversikt og finne løsninger. En vernerunde er å gå fysisk rundt på gården og lete etter og notere forhold som ikke er som det burde være i forhold til helse, miljø og sikkerhet. Disse forhold skal du rette opp i størst mulig grad ihht en tiltaksplan som du setter opp. I følge loven skal du også ha regelmessig tilsyn av det elektriske anlegget, du skal ha tilsyn og service på brannvarslere og brannslukkere. Du har ansvar for det totale arbeidsmiljøet med kartlegging og tiltaksplaner.

Viktig å ha det
ryddig

På en vernerunde skal du se etter rot, feil eller mangler. Det er umulig å ha oversikt og kontroll dersom det er rotete og uoversiktlig. Løse elektriske gjenstander og skjøteledninger skal forekomme kun unntaksvis og i korte perioder. Sikringer skal ikke være unormalt varme og de skal være godt tilskrudd. Bruk gjerne automatsikringer. Apparater skal være godkjente til formålet.

Dette gjelder selvfølgelig også mens byggearbeider pågår.

Mange bønder foretar mye restaureringsarbeid, vedlikehold og nybygging selv, uten å ha spesiell kompetanse i bygningsfaget. Det er i seg selv ikke noe galt i dette. Imidlertid inntreffer det, ikke sjeldent, skader og ulykker som følge av feilkonstruksjoner og/eller underdimensjonering. Som byggherre må du være sikker på at du bruker god nok kvalitet og riktige dimensjoner i konstruksjonene. Uvær har vist oss at bygninger har vært for dårlig festet til grunnen og at takkonstruksjoner har manglet

forankring til reisverket. Spesielt ved endringer av eksisterende konstruksjoner eller legging av et lettere tak blir gamle bygninger mer utsatt for vind.

Miljøet i landbruket, især på husdyrbruk, setter store krav til dimensjoner og kvalitet. Mange har erfart at normal betongkvalitet ikke har lang levetid i ekstreme gjødselsmiljøer. Det betyr at du må kontrollere og om nødvendig reparere betongkonstruksjoner og kjellere med visse mellomrom. Kanter mot gjødselrister og spaltegolv av betong kan dels sjekkes ovenfra. Spaltegolv må skiftes ved skade.

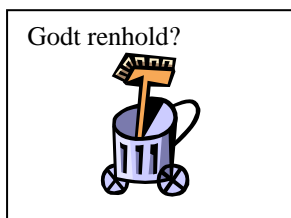
Vær oppmerksom på sprekkdannelser og avskalling i betongen. Kommer armeringen til syne langs gjødselrister, fjøsgolv eller dragere kan bæreevnen være så svekket at den må repareres eller støttes opp. Husk at en aldri må gå inn i gjødselkjeller uten først å ha tømt og luftet godt ut. I lukket kjeller må en ha friskluftutstyr.

Før en foretar kostbar reparasjon må en ha tenkt gjennom byggets restlevetid. Reparasjon kan være bortkastet om armeringen fortsetter å ruste inne i ny betongpåstøp eller den ikke blir utført fagmessig med dagens krav til betongkvalitet. Betongskader kan forebygges ved å dekke utsatte konstruksjoner med PVC-plast etter rengjøring. I kjellere kan konstruksjonen ofte støttes opp med enkle tredragere og tresøyler.

Det er opprettet tilbud om tilstandsanalyse for gjødselkjellere flere steder i landet som kan fastslå skadeårsak og gi råd om reparasjonsmetoder. Spør etter dokumentasjon på kompetanse i betongrehabilitering og på kvalitet i henhold til dagens standard ved leveranse av betongvare.

Installasjon og større vedlikehold av elektriske anlegg skal alltid utføres av autorisert person.

Videre kan det være nyttig å inngå varig samarbeid med rådgivere og eksperter på fagområde. I og med at det elektriske er så stor årsak til brann bør du inngå sikkerhetsavtale med et autorisert installasjonsfirma. Dette gir også rabatt hos de fleste forsikringsselskapene.

Landbrukets HMS-tjeneste har rådgivere som ser HMS-arbeidet i en helhet og kan bistå deg både i en byggesak og i det kontinuerlige HMS-arbeidet.

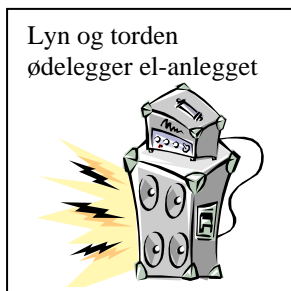
Gode råd:

Hold sikringsskapet rent og lukket og skru sikringene godt til minst et par ganger i året. Vegg- og takfester til lamper og ovner

må skiftes dersom de er angrepet av rust eller svekket på annen måte. Ikke la utstyr henge i kontakter eller ledninger, men sørg for gode, sterke avlastere.

Ikke tildekk motorer, lamper, ovner og annet elektrisk utstyr og sørg for at de er rengjort og hele.

Bruk skjøtekabel av gummi. Plastkabel i skjøteledning er ikke godt nok i landbruksmiljø. På grunn av mulighet for varmgang må du alltid trekke ut hele kabelen – ikke la den ligge kveilet i kabeltrommel.

Overspenningsvern er et enkelt og kostnadseffektivt tiltak mot skader på det elektriske anlegget. Skader som oppstår på elektriske anlegg og apparat i forbindelse med lyn og tordenvær kan senere være årsak til brann.

Jordfeilbryter er påbudt i husdyrrom, men det anbefales på hele det elektriske anlegget på gården. OBS: Ventilasjonsanlegget må monteres slik at det ikke stopper ved utløsning av jordfeilbryter.

Er du nødt til å høste halm og høy uten at det har nådd lagringssikker tørrstoffprosent, må du plassere dette ute i god avstand fra bygningene.

Skal du foreta sveising eller smergling utenfor verkstedet må du dekke til miljøet rundt så det ikke antenner og du må sørge for å ha slukkemiddel i nærheten!

Sørg alltid for god orden og godt renhold!

Lov og forskrift sier:

HMS-lovene og tilhørende forskrifter fastslår at det er du som bonde som har ansvar for at det ikke oppstår skader, ulykker eller brann. Brannvarslingsanlegg er den sikreste måte for å oppdage brann tidlig. Sørg for at anlegget er godkjent og montert av kvalifiserte montører. Det er påbudt i bolighus, hus for mer enn 200 fjørfe og i driftsbygninger med mer enn 30 storfe. Påbudet gjelder nye hus. I eksisterende fjøs er det gitt overgangsregler. I løpet av nærmeste tid vil det bli påbudt i alle husdyrrom. Imidlertid bør dette monteres i alle driftsbygg, med eller uten dyr.

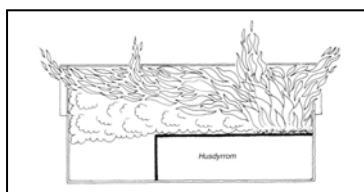
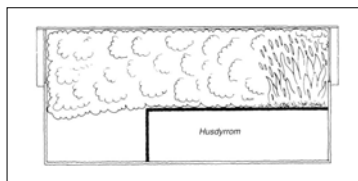
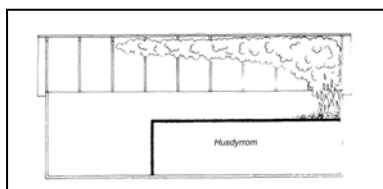
Det er krav om at det gjennomføres faglig kontroll av det elektriske anlegget minimum hvert 3. år.

Brannslukkerutstyr er påbudt i alle bygninger og det skal være nok utstyr til å slukke en begynnende brann. Slukkemiddelet må være egnet og skal ha regelmessig vedlikehold og service.

Slukkerutstyret må monteres der det er lett tilgjengelig og raskt å få tak i. Husk frostfaren dersom du bruker vann. Har du eget brønnvann som betinger elektrisk pumpe kan du stå uten dersom strømmen går.

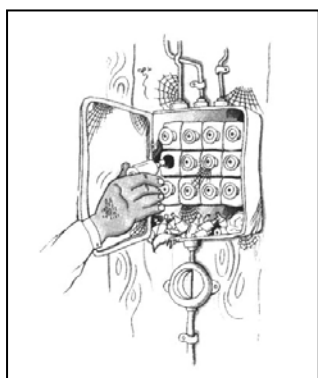
Husdyrrom som er bygd eller ombygd etter 1987 skal være egen branncelle. En riktig utført skillekonstruksjon vil hindre at røyk trenger inn i rommet og således gi en viss tid til evakuering av dyra. Det er viktig at alle detaljene er rett utførte og særlig må du være oppmerksom på at luker, dører og gjennomføringer etc. er tette nok. Dørene må være lukket!

Porter og ganger må være breie nok for at dyra lett skal kunne drives ut. Det skal være minst to muligheter for evakuering hvorav en fører direkte ut i det fri - fra hver branncelle. Portåpningene skal være minst 1,5 m. Veien ut skal være fri for hinder og lett å forsere. Pass på at det ikke er stor høyde forskjell eller snø/skrot som hindrer evakuering. Det er vanskelig å evakuere dyr som har panikk. I panikk handler alle individer, både mennesker og dyr, irrasjonelt, ofte søker dyrene inn igjen i bygningen når de blir redde. Tenk lett adkomst og har dyrene muligheter til å bruke rømmingsveiene daglig eller kunne trene på evakuering fra tid til annen vil det hjelpe. Ute skal du ha en oppsamlingsplass for dyra.

Røykluker eller såkalt røykventilasjon i yttertak vil kunne redusere faren for at røyk siver inn i husdyrrommet. Brenner det i førsentralen vil det gjerne oppstå et overtrykk som kan presse røyk inn i husdyrrommet selv om det er brannskille i mellom. Røykventilasjon vil kunne redusere dette problemet. Røykluker er åpninger øverst på taket (mønet) som slipper branngassene ut før de antennes. En enkel røykluke kan du lage av lysplater av akryl eller PVC i taket over førsentralen. Akrylplater smelter ved ca 100 grader celsius og lager åpning for røykgassene. Dette vil redusere faren for at brannen får en eksplosiv utvikling og overtenning.

Ventilasjonssystemet skal ikke kunne trekke røyk inn i husdyrrommet. Der det er luftinntak fra loftet over husdyrrommet er det viktig at dette rommet er skilt fra resten av bygget med branncellebegrensende konstruksjon. Hvis ikke må det lages egen luftekanal med tilsvarende brannmotstand som føres over tak eller gjennom yttervegg.

Ifølge Lov om dyrevern skal et hvert husdyrrom godkjennes av tilsynsveterinær, før det settes inn dyr.

El-tavler og sikringskap skal sikres som egne brannceller. Det betyr at de skal være tette og laget av brannsikkert materiale.

Holdes el-tavler og sikringskap tette vil du oppnå at brantilløp i skapene, kveles og ikke sprer seg.

Rom med ulik funksjon bør være egne brannceller. Ikke la kontor, melkerom eller annet oppholdsrom være en del av branncella til husdyrrommet. Det samme gjelder strøminntak og sikringskap.

Tilsynsmyndighetene har hjemmel til å kreve utbedringer og oppgraderinger på eksisterende bygg uavhengig av forskriftene som gjaldt da bygget blei reist.

-Og som det heter i Brann- og eksplosjonsvernloven:

§ 6 Forebyggende sikringstiltak og vedlikehold:

”Eier av byggverk, område, transportmiddel, produksjonsutstyr, annen innretning eller produkt plikter å sørge for nødvendige sikringstiltak for å forebygge og begrense brann, eksplosjon eller annen ulykke.”

”Eier av byggverk, område, transportmiddel, produksjonsutstyr, annen innretning eller produkt plikter å holde byggt tekniske konstruksjoner, sikkerhetsinnretninger og øvrige sikringstiltak til vern mot brann, eksplosjon eller annen ulykke i forsvarlig stand og påse at disse til enhver tid virker etter sin hensikt.”

10 el-vett regler:

1. Bruk bare elektrisk utstyr som tåler å brukes i landbruket.
2. Ha tilsyn med elektrisk materiell og utstyr. Inngå sikkerhetsavtale.
3. Utfør ikke arbeid selv som krever autoriserte fagfolk.
4. Husk at håndlamper og lyskastere er varme og kan derfor være brannfarlige.
5. Dra støpselet ut av termostatstyrt elektrisk utstyr som ikke er i bruk.
6. Er sikringer, koblingsbokser, støpsel eller brytere unormalt varme, kan det tyde på overbelastning eller skade. Trekk ut stikkontakt og kontakt elektroinstallatør.
7. Bruk ikke løse lamper og frittstående varmeovner i husdyrrom.
8. Monter rikelig med stikkontakter. Løse dobbelkontakt og andre provisoriske løsninger går utover sikkerheten.
9. Støv og smuss medfører brannfare. Husk regelmessig ettersyn og rengjøring.
10. Unngå høytrykkspyling av elektrisk utstyr som ikke er konstruert for slik håndtering. Vær oppmerksom på at elektriske innsektfangere aldri må spyles.

Beredskapsplan

Beredskapsplan lager du i samarbeid med familien og eventuelt dine ansatte. Tren på slukking og evakuering.

En beredskapsplan bør inneholde:

1) Introduksjon

- Hensikt og forutsetninger
- Beskrivelse av geografisk virkeområde (kart over gården)
- Fordeling ansvar

2) Varsling

- Varslingssystemer
- Prosedyre for intern og ekstern varsling

3) Beredskapsorganisering

- Tilgjengelig personell
- Informasjon

4) Beredskapssentral

- Hvor er – og hva inneholder ”beredskapssentral”?
(aktuelt verktøy på gården?)
- Vannkilder , slukkeutstyr
- Fare- og skaderapportering, interne rutiner
- Rapporter til off.myndighet

5) Handlingsplaner

- Hvem gjør hva?
- Generelt om beredskapssituasjoner (møteplasser etc.)
- Brann
- Eksplisjon
- Gasslekkasje
- Personskader/øyeblikkelig hjelp
- Evakuering
- Forurensning
- Kriminelle handlinger
- Annet?

6) Ressurser

- Personell (ansatte, familie, naboer, venner)
- Annet materiell og utstyr (Traktoraggregat, vanningsanlegg etc.)
- Ekstern bistand

En beredskapsplan behøver ikke å inneholde alle disse punktene, den skal selvfølgelig skreddersys til det enkelte bruk.

Offentlig regelverk

Det viktigste for deg som bonden å vite iht. lov og forskrift er hvilke lover og forskrifter som omfatter din drift. Det er også svært viktig å vite hvilke ansvar du sitter med som bonde. Noen veiledninger tar for seg de fleste områdene som har betydning ved f.eks. oppføring av en ny bygning. Det er likevel

nødvendig å orientere seg i jungelen av lover og forskrifter da det kan være flere som har innvirkning for samme tiltak.

*En oversikt over aktuelle lover og forskrifter som kan ha relevans for ulike tiltak vedrørende landbruksdrift:
(Fullversjonene av disse kan du finne hos Arbeidstilsynet www.arbeidstilsynet.no eller hos lovdata: www.lovdata.no)*

Lover

Plan- og bygningsloven

§ 2. Formål

Planlegging etter loven skal legge til rette for samordning av statlig, fylkeskommunal og kommunal virksomhet og gi grunnlag for vedtak om bruk og vern av ressurser, utbygging, samt å sikre estetiske hensyn.

Gjennom planlegging og ved særskilte krav til det enkelte byggetiltak skal loven legge til rette for at arealbruk og bebyggelse blir til størst mulig gavn for den enkelte og samfunnet.

Ved planlegging etter loven her skal det spesielt legges til rette for å sikre barn gode oppvekstvilkår.

Lov om arbeidervern og arbeidsmiljø mv.

§ 1. Målsetting

-å sikre et arbeidsmiljø som gir arbeidstakerne full trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger og med en verneteknisk, yrkeshygienisk og velferdsmessig standard som til enhver tid er i samsvar med den teknologiske og sosiale utvikling i samfunnet,

-å sikre trygge tilsettingsforhold og en meningsfylt arbeidssituasjon for den enkelte arbeidstaker,

-å gi grunnlag for at virksomhetene selv kan løse sine arbeidsmiljøproblemer i samarbeid med arbeidslivets organisasjoner og med kontroll og veiledning fra offentlig myndighet.

Brann- og eksplosjonsvernloven

§ 1. Formål

Loven har som formål å verne liv, helse, miljø og materielle verdier mot brann og eksplosjon, mot ulykker med farlig stoff og farlig gods og andre akutte ulykker.

Lov om vern mot forurensning og avfall (Forurensningsloven)

§ 1. Formål

Denne lov har til formål å verne det ytre miljø mot forurensning og å redusere eksisterende forurensning, å redusere mengden av avfall og å fremme en bedre behandling av avfall.

Loven skal sikre en forsvarlig miljøkvalitet, slik at forurensninger og avfall ikke fører til helseskade, går ut over

trivselen eller skader naturens evne til produksjon og selvfornyelse.

Lov om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr

§ 1. Formål

Denne lov omfatter alle elektriske anlegg og alt elektrisk utstyr, unntatt radiotelegraf og radiotelefon. Skal sikre at elektriske anlegg og elektrisk utstyr er i orden og fungerer til sin hensikt.

Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester (Produktkontrollloven)

§ 1. Formål

Denne lov har til formål å forebygge at produkt medfører helseskade, eller miljøforstyrrelse i form av forstyrrelser i økosystemer, forurensning, avfall, eller støy og lignende. Loven har også til formål å forebygge miljøforstyrrelse ved å fremme effektiv bruk av energi i produkt.

Loven har videre til formål å forebygge at forbrukertjenester medfører helseskade.

Forskrifter med veiledning

Forskrift om krav til byggverk og produkter til byggverk (Teknisk forskrift til plan- og bygningsloven, TEK).

§ 1-1. Forskriftens virkeområde

Forskriften er gitt til gjennomføring og utfylling av bestemmelsene i plan- og bygningsloven av 14. juni 1985 nr. 77 og for gjennomføring av Norges forpliktelser etter EØS-avtalen for krav til byggverk og produkter til byggverk.

Temarettlegging om Driftsbygninger i landbruket frå 2002.

Denne tar for seg hvilke krav TEK setter til driftsbygninger i landbruket og er tilgjengelig på www.be.no.

Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften)

§ 1. Formål

Gjennom krav om systematisk gjennomføring av tiltak, skal denne forskrift fremme et forbedringsarbeid i virksomhetene innen

- arbeidsmiljø og sikkerhet,
- forebygging av helseskade eller miljøforstyrrelser fra produkter eller forbrukertjenester,
- vern av det ytre miljø mot forurensning og en bedre behandling av avfall, slik at målene i helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen oppnås.

Forskrift om hold av fjørfe

§ 1. *Formål*

-å legge forholdene til rette for god helse og trivsel hos fjørfe, og sikre at det tas hensyn til dyras naturlige behov.

§ 14. *Brannsikring*

Bygninger skal være konstruert på en måte som minimaliserer risikoen for brann. Ventilasjonsanlegg skal være konstruert slik at det ikke sprer branngasser fra andre rom. Når det er over 200 individ skal egnet brannvarslingsanlegg og brannslukkerutstyr være installert i bygningen. Dyreholder skal sørge for at det gjennomføres kontroll av elektrisk anlegg minimum hvert 3.år.

Forskrift om hold av storfe.

§ 1. *Formål*

-å legge forholdene til rette for god helse og trivsel hos storfe, og sikre at det tas hensyn til dyras naturlige behov.

§ 16. *Brannsikring*

Ved valg av materialer, bygningenes konstruksjon og vedlikehold skal det tas hensyn til brannfare. Ventilasjonsanlegg skal være konstruert slik at det ikke sprer branngasser fra andre rom. Det skal være brannslanger eller et tilstrekkelig antall håndslukkeapparater i alle bygninger med storfe.

Dyra skal lett kunne slippes ut i tilfelle brann eller andre nødsituasjoner. Plassering og utforming av ganger, dører mv. skal muliggjøre en rask evakuering av dyra.

Alle driftsbygninger hvor det holdes flere enn 30 storfe skal ha et tilfredsstillende system for varsling av brann.

Dyreholder skal sørge for at det gjennomføres faglig kontroll av det elektriske anlegget minimum hvert 3. år.

Forskrift om hold av svin

§ 1. *Formål*

Formålet med forskriften er å legge forholdene til rette for god helse og trivsel hos svin, og sikre at det tas hensyn til dyras naturlige behov.

Annen aktuell litteratur:

”Hus for storfe, Norske anbefalinger”
(Helsetjenesten for storfe)

”Miljø og ressurser på gården”
(GAN forlag)

”Brann- og smitteforbyggende tiltak i fjørfehus”
(Prior & GjensidigeNOR)

”Hvordan forebygge og utbedre betongskader i gjødselkjellere”
(Norges Bondelag)

Nyttige adresser:

Mattilsynet
Postboks 383
2381 BRUMUNDAL
www.mattilsynet.no

Statens byggetekniske etat
Postboks 8742, Yongstorget
0028 OSLO
www.be.no

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Postboks 2014
3103 TØNSBERG
www.dsb.no

Direktoratet for arbeidstilsynet
Postboks 8103 Dep.
0032 OSLO
www.arbeidstilsynet.no

Landbrukets brannvernkomité
Postboks 120
3602 KONGSBERG
www.landbrukets-brannvernkomite.no

Norsk brannvernforening
Postboks 6703, St. Olavs plass
0130 OSLO
www.brannvernforeningen.no

Landbrukets HMS-tjeneste
Postboks 120
3602 KONGSBERG
www.lhms.no

Helsetjenesten for storfe
GENO
2326 HAMAR
www.geno.no